

ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2008/2009. ГОДИНЕ.

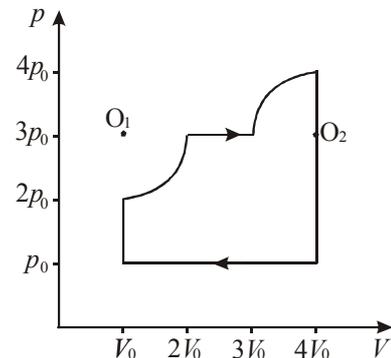
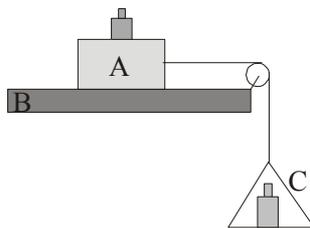
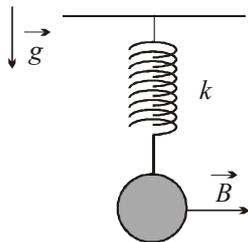

III РАЗРЕД

Друштво Физичара Србије
Министарство Просвете Републике Србије
ЗАДАЦИ

ОКРУЖНИ НИВО
07.03.2009.

1. Једнослојни калем пречника $D = 5\text{cm}$ стављен је у хомогени магнетно поље паралелно његовој оси. Индукција магнетног поља се равномерно мења брзином $\frac{\Delta B}{\Delta t} = 10^{-2}\text{T/s}$. Калем има $n = 1000$ навоја од бакарног проводника ($\rho = 1.7 \cdot 10^{-8}\Omega\text{m}$) површине пресека $S = 0.2\text{mm}^2$. а) На крајеве калема прикључен је кондензатор капацитета $C = 10\mu\text{F}$. Израчунати количину наелектрисања на њему. б) Крајеви калема се кратко споје. Израчунати топлотну снагу која се издвоји у калему. (МФ 68). (15 поена)
2. У црној кутији налази се непознати број извора електромоторних сила и отпорника, спојених на непознати начин. Из кутије излазе два извода. Ако се на изводе споји отпорник отпорности $R_1 = 10\Omega$, кроз њега тече струја $I_1 = 2\text{A}$, а ако се на изводе споји отпорник отпорности $R_2 = 25\Omega$, кроз њега тече струја $I_2 = 1\text{A}$. Колика мора бити отпорност отпорника R_x који треба везати на изводе да би кроз њега текла струја $I_x = 0.5\text{A}$? (20 поена)
3. На даску А масе $M = 0.18\text{kg}$ постављен је тег масе $m_1 = 2\text{kg}$. Даска А са тегом клизи константном брзином по дасци В када је у тас С масе $m_0 = 0.18\text{kg}$ стављен тег масе $m_2 = 0.5\text{kg}$. Одредити коефицијент трења између дасака А и В. Колики рад изврши ова сила трења док се тас спусти за $h = 10\text{cm}$? (20 поена)
4. Одредити коефицијент корисног дејства циклуса 1-2-3-4-5-6-1 приказаног на слици, који врши идеалан једноатомски гас. Делови циклуса 2-3 и 4-5 су лукови кружница са центрима у тачкама O_1 и O_2 . (20 поена)
5. Одредити период малих осцилација металног диска масе m , дебљине d и полупречника R ($R \gg d$), обешеног на опругу коефицијента еластичности k , који осцилује у хомогеном магнетном пољу индукције B . Линије силе магнетног поља леже у равни основица диска. Време успостављања равнотежне расподеле наелектрисања занемарити. (25 поена)

Задатке припремила: доц. др Андријана Жекић, Физички факултет, Београд

Рецензент: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

Председник Комисије за такмичење ДФС: Проф. др Мићо Митровић, Физички факултет, Београд

ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА
ШКОЛСКЕ 2008/2009. ГОДИНЕ.

III РАЗРЕД

Друштво Физичара Србије
Министарство Просвете Републике Србије
РЕШЕЊА ЗАДАТАКА

ОКРУЖНИ НИВО
07.03.2009.

1. а) Количина наелектрисања на кондензатору једнака је $q = C\varepsilon$, где је $\varepsilon = n \frac{\Delta\phi}{\Delta t}$ (1), $\varepsilon = nS \frac{\Delta B}{\Delta t} = n \frac{D^2\pi}{4} \frac{\Delta B}{\Delta t}$ (3).

$$\Rightarrow q = Cn \frac{D^2\pi}{4} \frac{\Delta B}{\Delta t} \quad (3), \quad q \approx 1.95 \cdot 10^{-7} \text{ C} \quad (1).$$

б) Топлотна снага која се издваја у калему је $P = \frac{\varepsilon^2}{R} = \frac{\varepsilon^2 S}{\rho l}$ (2), $P = \left(\frac{\Delta B}{\Delta t}\right)^2 \frac{\pi D^3 n S}{16\rho}$ (4), $P \approx 2.8 \cdot 10^{-5} \text{ W}$ (1).

2. Непознату комбинацију извора ЕМС и отпорника можемо преставити као редну везу јеног извора ЕМС ε унутрашње отпорности r (2). Тада је $I_1 = \varepsilon / (R_1 + r)$ (3), $I_2 = \varepsilon / (R_2 + r)$ (3) и $I_x = \varepsilon / (R_x + r)$ (3). Комбинацијом ових једначина добија се да је $r = \frac{I_2 R_2 - I_1 R_1}{I_1 - I_2} = 5\Omega$ (2+1) и $\varepsilon = \frac{I_1 I_2 (R_2 - R_1)}{I_1 - I_2} = 30\text{V}$ (2+1).

$$\Rightarrow R_x = \frac{\varepsilon}{I_x} - r = 55\Omega \quad (2+1).$$

3. По 2. Њутновом закону за даску А важи $N - (m_1 + M)g = 0$ (3) и $T - F_{tr} = T - \mu N = 0$ (3), а за тас $(m_0 + m_2)g - T = 0$ (3). Одавде следи $\mu = \frac{m_0 + m_2}{M + m_1} \approx 0.3$ (5+1).

Пошто се не мења кинетичка енергија система, тражени рад је једнак промени потенцијалне енергије таса и тега на њему.

$$A = (m_0 + m_2)gh \approx 0.667\text{J} \quad (4+1).$$

4. $\eta = \frac{A}{Q_1} = \frac{A}{A - |Q_2|}$, где је Q_2 количина топлоте коју гас отпушта. Њу је лакше одредити од топлоте која се троши.

За део 5-6 важи $C_V = 3R/2$ (1), $\Delta T_{5-6} = V\Delta p / nR$ (2), $Q_{5-6} = nC_V \Delta T_{5-6}$ (1), $Q_{5-6} = 3V_6(p_6 - p_5) = -18p_0V_0$ (3), а за део 6-1 важи $C_p = 5R/2$ (1), $\Delta T_{6-1} = p\Delta V / nR$ (2), $Q_{6-1} = nC_p \Delta T_{6-1}$ (1), $Q_{6-1} = 5p_0(V_1 - V_6)/2 = -15p_0V_0/2$ (3).

Апсолутна вредност отпуштене количине топлоте је $|Q_2| = |Q_{5-6} + Q_{6-1}| = 51p_0V_0/2$ (2). Извршени рад једнак је површини ограниченој циклусом $A = 6p_0V_0$ (2), па је коеф. Корисног дејства $\eta = \frac{4}{21}$ (2).

5. Магнетно поље делује на слободне електроне у диску Лоренцовом силом $F_1 = evB$ (1) у правцу нормалном на брзину (вертикалу) и поље, тј. издваја их на основице диска, остављајући супротну основицу позитивно наелектрисану. Издвајање тече док се ова сила не изједначи са привлачном електричном силом раздвојених наелектрисања $F = eE = e \frac{\sigma}{\varepsilon_0}$ (2), па површинска густина наелектрисања на основама диска износи $\sigma = \varepsilon_0 vB$ (4). Она

зависи од врзине, која се мења при осциловању, али се по услову задатка брзини прилагођава веома брзо. Пошто се мења брзина, мења се и површинска густина наелектрисања, тј. тече струја од једне до друге основе диска, која износи $I = \frac{\Delta q}{\Delta t} = S \frac{\Delta \sigma}{\Delta t}$ (3) $I = \varepsilon_0 vS \frac{\Delta v}{\Delta t} = \varepsilon_0 vSa$ (3). На ову струју магнетно поље делује Амперовом силом

$F_A = IBd = S\varepsilon_0 dB^2 a$ (3), па је једначина кретања диска $ma = -kx - S\varepsilon_0 dB^2 a$ (3). Треба приметити да је Δv увек усмерено ка равнотежном положају, тј. Амперова сила има исти смер као реституциона сила $-kx$. Ова једначина се може написати у облику $(m + S\varepsilon_0 dB^2)a = -kx$ (2), што одговара хармонијском осциловању тела масе $m + S\varepsilon_0 dB^2$

$$\text{периодом } T = 2\pi \sqrt{\frac{m + S\varepsilon_0 dB^2}{k}} \quad (4).$$